

УДК 372.878+373.51

DOI 10.31654/2663-4902-2019-PP-1-48-54

Раструба Т. В.старший викладач кафедри вокально-хорової майстерності
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВЧИТЕЛЯ
ДО ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ**

Стаття присвячена характеристиці педагогічних умов підготовленості вчителя до особистісно орієнтованої музичної освіти учнів закладів загальної середньої освіти. Розкрито суть тлумачення категорій "підготовленість" та "умова". Визначено шість головних педагогічних умов, до яких відносяться: володіння формами, методами та прийомами особистісно орієнтованої музичної освіти; суб'єкт-суб'єктні взаємовідносини між учасниками навчально-виховного процесу; здатність учителя до креативності; створення на уроці особистісно зорієнтованих і фасилітативних ситуацій; створення атмосфери емоційного підйому (катарсису); реалізація компетентнісного підходу у фаховій діяльності вчителя.

Ключові слова: особистісно орієнтоване навчання і виховання, педагогічна підготовленість, умови, вчитель, учень.

Постановка проблеми. В умовах реформування навчально-виховного процесу нашої держави суттєво підвищуються соціально-педагогічні орієнтири підготовленості до фахової діяльності вчителя, випускника закладу вищої освіти. Це пов'язано з тим, що контент мистецьких предметних галузей закладів загальної середньої освіти реалізується через особистість педагога, його художньо-естетичну освіченість та мистецьку підготовку.

Найскладнішою, на сьогодні, є проблема психологічного та професійного рівня наставника до впровадження особистісно орієнтованого музичного навчання і виховання. Її вирішення має включити весь комплекс освітньої системи (як навчання майбутніх учителів, так і переатестації вчителів-практиків), де якнайшвидше можна донести до вчителя необхідні знання, подбати про набуття ним відповідних умінь, які підпорядковуються сучасним спрямуванням педагогічної теорії та практики, зокрема і музичної.

Учитель музичного мистецтва у новому тисячолітті має володіти системою компетентностей і компетенцій, необхідних для здійснення його професійної діяльності на рівні вимог сучасної української школи. За таких обставин головними завданнями сьогоdnішнього педагога виступають цілі щодо формування та розвитку в дітей особистісно-ціннісного ставлення до музичного мистецтва, спроможність до сприйняття, усвідомлення та вибору образів ноу-хау, створення умов для сприяння музично-творчій самореалізації. Звідси ключовим постає збудження у дітей зацікавленості до музичного мистецтва, що є джерелом цілісного особистісного розвитку учня, його ціннісних світоглядних орієнтацій, художньо-творчого зростання тощо.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання організації підготовленості вчителя до професійної діяльності, різні його аспекти є предметом дослідження багатьох науковців (І. Бех, Н. Кузьміна, В. Моляко, К. Платонов, О. Пехота, В. Сластьонін, Т. Тихонова та ін.). Учені цю категорію трактують як кінцевий результат підготовки до певної професійної діяльності, яка розглядається як інтегральне особистісне утворення, що складається із мотиваційного, вольового, когнітивного, емоційного та операційного компонентів, а також включає індивідуальні якості, адекватні вимогам фахової діяльності.

Науковий інтерес до проблеми підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до професійної діяльності виявлено у працях С. Горбенка, Л. Костенко,

О. Олексюк та ін. Аспектно дотичними до проблеми професійної самореалізації вчителя музики є праці Н. Аніщенко, О. Апраксіної, О. Гармаш, Л. Гусейнової, Л. Коваль, І. Мостової, О. Музальова, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, Т. Стратан, Г. Хусаїнової, О. Щолокової та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нам імponує думка В. Моляко, що підготовленість до будь-якої праці є складним особистісним утворенням, певною системою, яка вміщує низку сегментів, що в своїй сукупності надають змогу індивіду виконувати більш чи менш успішно конкретну роботу [5, с. 8].

Професійна підготовленість є закономірним результатом спеціальної підготовки, самовизначення, освіти й самоосвіти, виховання й самовиховання. Тому ми твердо переконані, що підготовленість учителя до фахової особистісно орієнтованої художньо-естетичної діяльності виступає як складне інтегральне утворення устрою особистості професіонала, яке свідчить про його якість, сформованість відповідних знань, умінь, навичок, соціально-психологічну схильність до мистецької педагогічної роботи в умовах особистісно орієнтованої парадигми. Ознакою зазначеної підготовленості виступає комплекс внутрішніх чинників, що апелюють процесу кваліфікаційної адаптації в змістовому, організаційному, результативному аспектах. Ці чинники складають підґрунтя вдалого входження в педагогічну діяльність.

Підготовленість вчителя до особистісно орієнтованої музичної освіти учнів є досить складним процесом, результативність якого залежить від дотримання певних педагогічних умов. У науковій літературі дефініція "*умова*" як філософська категорія трактується як обставина, що допомагає відтворенню якогось утворення або сприяє цьому [9]. З огляду на педагогічну позицію "*умовою*" стає аспект, що безпосередньо впливає та завдяки якому уможливується цілісний продуктивний педагогічний процес. Тому ми солідарні з О. Рудницькою в тому, що управління навчально-виховним процесом має відбуватися через організацію позитивних та нейтралізацію негативних педагогічних умов [7, с. 94].

У контексті нашого дослідження аналіз педагогічних умов, які ми розглядаємо як діючі етапи освітньої системи, що забезпечують досягнення поставленої мети і є суттєвими компонентами навчально-виховного процесу, допоможе нам з'ясувати, які фактори впливають на ефективність підготовленості вчителя до практичної реалізації особистісно орієнтованої мистецької діяльності. При цьому зважаємо на те, що їх дотримання має становити певний комплекс, сукупність явищ, дій, заходів, які утворюють єдине ціле.

Виокремимо, на наше переконання, ключові *педагогічні умови*: *перша* – володіння формами, методами та прийомами особистісно орієнтованої музичної освіти; *друга* – суб'єкт-суб'єктні взаємовідносини між учасниками навчально-виховного процесу; *третья* – здатність учителя до креативності; *четверта* – створення на уроці особистісно зорієнтованих і фасилітативних ситуацій; *п'ята* – створення атмосфери емоційного підйому (катарсису); *шоста* – реалізація компетентнісного підходу у фаховій діяльності вчителя.

Обґрунтуємо доцільність реалізації кожної умови. Перша педагогічна умова дозволяє зміцнити *мотивацію* аналізу потреби в безперервному підвищенні своєї кваліфікації, фаховості, підвищенні уваги до проблеми особистісного розвитку дитини, стимулювання досягнення акме-вершин.

На думку вчених (О. Леонтьєв, А. Маслоу, В. Моляко, В. Рибалка, С. Рубінштейн та ін.), мотиви пронизують усі сфери психологічної діяльності особи, тобто є водночас джерелом активності суб'єкта, його спрямованості та поведінки, яка спонукає до конкретних дій. Враховуючи мотиви і потреби індивіда, уможливується створення ситуації успіху, яка є умовою розвитку інтересу до освітньої діяльності, покращує якість навчання, сприяє формуванню особистості як учня, так і вчителя.

За таких обставин мотиваційні умови сприяють здійсненню конкретних *функцій*: *спонукальної*, яка пробуджує активну зацікавленість учителя до своєї практичної мистецької діяльності; *спрямовувальної*, яка визначає характер цілей у подальшій педагогічній праці; *регулятивної*, яка визначає орієнтації, мотиви художньо-естетичної роботи. Сукупність мотивацій, які визначають зміст, спрямованість і мету особистісно орієнтованої мистецької педагогічної роботи вчителя, виявляється

у стійкому позитивному ставленні до професії, до власного розвитку, у почутті відповідальності за якість та успішність своєї праці, у наявності високих цілей особистісного та фахового зростання.

Отже, володіння формами, методами та прийомами особистісно орієнтованої музичної освіти, які дозволяють зміцнити мотиваційну основу вчителя щодо застосування особистісно орієнтованого підходу в загальній музичній освіті учнів, сприятиме: підготовленості фахівця; його самовдосконаленню; спрямованості на досягнення в педагогічній, особистісній та соціальній сферах саморозвитку, що надалі визначатиме активність та прагнення до успіху в художньо-естетичній практичній роботі.

Другою педагогічною умовою є здатність до встановлення суб'єкт-суб'єктних стосунків. Загалом художньо-естетична діяльність визначається як активна взаємодія, спілкування людини з мистецтвом, з художніми цінностями (О. Гончарова). Активізація заданої взаємодії допомагає прискорити формування особистісних якостей та суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин. За таких умов учитель стає посередником між дитиною та культурою, який надає допомогу і підтримку, фасилітує (консультує) щодо переосмислення поглядів індивіда у світі культурних цінностей. Педагог, взаємодіючи з особистістю дитини, осмислює ціннісно-сміслові орієнтири власної діяльності, орієнтуючись на погляди вітчизняних попередників щодо навчання і виховання, на суб'єкт-суб'єктні взаємовідносини та культуру особистісної взаємодії вчителя музичного мистецтва з учнями. Така взаємодія налаштовує на повагу і прийняття цінності іншої особи, уваги до неї, співробітництво тощо. Це обумовлює постійний саморозвиток як учнів, так і вчителів.

Учитель у процесі особистісної взаємодії з учнями спирається на власні ціннісно-сміслові настанови своєї музично-педагогічної діяльності, займає чітку аргументовану позицію щодо розвитку прогресивних ідей навчання і виховання педагогів засобами музики. Тому перед ним стоять *три ключові завдання*: вивчити з учнями зафіксований досвід відомих вітчизняних діячів, композиторів і ін.; збагатити й примножити цей досвід; передати його наступному поколінню.

Зміст особистісної взаємодії вчителя з учнями включає його входження у простір художньо-естетичної діяльності дітей завдяки "ціннісно-смісловому усвідомленню цілей взаємодії" (С. Братченко). Як наслідок, внутрішній та зовнішній світ особистості дитини і особистості вчителя обумовлюються тими якісними змінами, що виникають за допомогою взаємодії. Прагнення до конструктивної взаємодії під час музичних занять поступово стає сенсом життя, реалізуючи внутрішню підготовленість до розвитку, самостійності, самоствердження, морального становлення [1, с. 128]. Учитель за таких умов займає позицію суб'єкта і відноситься до дитини як до суб'єкта, підкреслюючи свій інтерес і повагу до духовного світу кожного учня, співпереживання його успіху і невдач, сприйняття його як цінності.

Третя педагогічна умова полягає у *здатності вчителя до креативності*. Як наголошують сучасні вчені (С. Горбенко, Т. Стрітьєвич, В. Фрицюк та ін.), поряд із сформованістю у вчителів відповідних мотивів, знань, умінь і навичок щодо здійснення практичної особистісно орієнтованої музично-педагогічної діяльності, особливого значення набуває їх творчий характер. Насамперед, це *креативність*, яку розглядаємо як пошук учителем музичного мистецтва неординарних, нестандартних підходів, форм, методів, прийомів навчально-виховної роботи в ході музичних занять, розкриттю потенційних музичних здібностей учнів, їх мислення, уяви, фантазії. Це бажання вчителя реалізувати свою творчу індивідуальність в обраній професії, до якої відносяться: особливості його мислення (оригінальність, гнучкість, точність); прогностичність (здатність передбачати реалізацію і розвиток запропонованих ідей за певних умов).

Четверта педагогічна умова – *створення на уроці особистісно зорієнтованих і фасилітативних ситуацій* передбачає, що успішність музичного навчально-виховного процесу великою мірою залежить від створення атмосфери свободи, активного спілкування і природного самовираження, взаєморозуміння, саморозвитку особистості. В. Серіков [8] такий тип педагогічної ситуації характеризує як особистісно зорієнтований. Такі ситуації стають особистісно зорієнтованими тоді, коли вчитель виступає одностороннім, товаришем учня, вбачає в ньому особистість, яка

поринає у світ пізнання, творчості; здатен відчувати духовний світ дитини, усього навколишнього простору. Вчитель мусить знайти для учнів цікавий музичний матеріал задля спільних переживань, пробудити й підтримати творче ставлення до будь-якого виду художньо-естетичної діяльності. Надзвичайно важливо, аби створена система ситуацій зачіпала струни душі кожного учня, впливала на його емоційний стан.

У сьогоденній освітній системі вагомого значення набувають *фасилітативні* ситуації. Ефективність фасилітації на уроках художньо-естетичного циклу буде як ніколи доречною, бо вчитель у такий спосіб не нав'язує учням власне бачення і ставлення до певного твору мистецтва, а лише консультиє та спрямовує їх до прийняття правильного рішення. За таких умов головними завданнями вчителя стають: активне вислуховування учнів під час пізнавально-творчої діяльності; узагальнення та підведення підсумків; ініціювання активного обговорення на уроці; допомога у стимулюванні творчого мислення; спонукання стратегічного розгляду альтернативних рішень; урахування протилежних думок; організація ефективних зустрічей; об'єктивне та безоціночне спонукання дітей до висловлювань тощо. Тому вважаємо створення особистісно орієнтованих та фасилітативних ситуацій однією із важливих умов для підготовленості вчителя до особистісно орієнтованої музичної освіти учнів.

Неабиякого значення набуває *п'ята педагогічна умова* – *створення атмосфери емоційного підйому (катарсису)*. Дефініція "*катарсис*" (від грец. *catharsis* – очищення) тлумачиться як піднесення, оздоровлення, відділення гіршого від кращого [3]. Тут ми звертаємося до катарсичних подій, думок, вчинків, які спрямовують особистість учня у бік духовного очищення, піднесення, ускладнення, набувають характеру самостійних духовних цінностей, які індивід засвоює та реалізує. Особливо це помітно в художньо-естетичній діяльності, коли через твір музичного мистецтва, його сприйняття і переживання діти розвивають свою емоційну уяву, вдосконалюють емоційний світ, естетичні почуття (Л. Виготський). Науковці (В. Бехтерев, О. Гончарова, М. Каган, Г. Костюк, В. Медушевський та ін.) переконані, що музичні переживання є емоційними переживаннями, а емоції в музиці є вираженням думок.

Таким чином, розглядаючи п'яту педагогічну умову, слід наголосити, що через катарсичні стани задовольняється потреба в "ціннісному насиченні" особистості, коли катарсис стає найбільш природною духовною потребою. З іншого боку, за цієї педагогічної умови, потребує розгляду *процесуальний регулятив*. Для характеристики цього регулятиву використовуються загальнонаукові категорії "стан", "етап", "стадія", "період", що повністю перекликаються із нашим баченням. Структура процесу підготовленості вчителя до особистісно орієнтованого музичного навчання і виховання компонується в динаміці змін станів у конкретний проміжок часу та в певному просторі.

Своєрідність підготовленості вчителя до особистісно орієнтованого навчання та виховання засобами музичного мистецтва вимагає постійного поєднання знань і практичних навичок, почуттів і мисленевих умінь, переходу від одного виду діяльності до іншого. За таких обставин важливого значення набуває стан емоційно-вольової сфери, зацікавленості, відповідальності, радості та успіху, впевненості в досягненні результатів. Ці якості стимулюють, спрямовують та регулюють освітні процеси, тобто виникають два фактори впливу: *система музичного мистецтва* (предмета), який перетворюється на процес, і *система педагогічного впливу*. Як наслідок, утворюється єдина система педагогічного впливу, яка побудована на ідеях особистісно орієнтованої парадигми, котра базується на розглянутих вище компонентах, які у своїй основі мають специфічні закономірності, принципи, методи, прийоми, форми, ціннісні орієнтації та ін.

Ще однією характерною ознакою зазначеної педагогічної умови є *діяльнісний регулятив* та *активність*. У психологічній науці (А. Запорожець, Д. Ельконін, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.) діяльність визначається як активний процес оволодіння суспільним досвідом, досягненням культури, фактор розвитку і саморозвитку особистості. О. Леонтьєв наголошує, що будь-яка діяльність є полімодаль-

ною. У цьому сенсі особливе місце належить змістоутворювальним мотивам, які надають діяльності особливий особистісно значущий зміст [6]. Нам імпонує думка І. Беґа, який вважає за необхідне будувати виховні впливи не на зовнішніх стимулах (подяка, покарання), а на рефлексивно-рольових механізмах, на переживанні, співпереживанні, творчому ставленні до моральних норм і цінностей [2, с. 17]. Для цього, як переконує С. Горбенко, Н. Маслово, нам слід навчити дитину розуміти свій внутрішній світ, коли враховується внутрішня та зовнішня реальність. Внутрішня реальність заповнюється нашими думками, ідеями, почуттями, а зовнішня – людьми, речами, подіями. Але головним залишається внутрішнє життя людини, бо природо-відповідна робота мозку породжує відчуття "Я-є", "Я-можу", що надає впевненості, внутрішньої свободи та сприяє активізації найвищих творчих можливостей дитини в усіх її проявах і видах діяльності [4].

Бути суб'єктом навчально-виховного процесу означає бути активним. За визначенням Г. Костюка, *активність* – це майстерність видозмінювати навколишню дійсність згідно з особистісними потребами, переконаннями, метою. Науковець наголошує, що людські риси, активність особистості визначаються у її енергійності, ініціативній діяльності, навчанні, різних видах творчості тощо [6]. Життєва активність може конкретизуватися в окремих її видах. З огляду на наше дослідження, ми зацікавлені в *духовно-катарсичній активності* індивіда, яка розуміється як підготовленість до усвідомленого вибору місця в житті; хист до якнайбільшого розкриття і реалізації своїх потенційних можливостей, природних здібностей, схильностей; як інстинкт самоочищення. До художньо-образного виду активності віднесемо музикування, театралізацію, драматизацію, образотворче мистецтво тощо. Тут активізація виступає засобом вираження власного "Я" через емоційно-почуттєву, когнітивну та вольову сфери, реалізацію творчого потенціалу. Звідси, на основі інтенсивної діяльності, потрібно стимулювати у дітей духовно-катарсичну активність, спрямовану на самопізнання, самооцінку свого власного внутрішнього світу, самовдосконалення. Це є здатність очиститися, в першу чергу, від душевних вад із огляду на культурно-національні та загальнолюдські цінності.

Отже, дотримання п'ятої педагогічної умови у підготовленості вчителя до особистісно орієнтованої музичної освіти учнів надає йому можливість формувати в дитини потреби та здатності до постійного катарсису в усіх проявах життєдіяльності.

Сучасні тенденції розвитку освіти висувують якісно нові вимоги до кваліфікованого педагога, тому до шостої педагогічної умови ми віднесемо *реалізацію компетентнісного підходу у фаховій діяльності вчителя*. Гасло про те, що рівень професійної компетентності вчителя, котрий спроможний самостійно генерувати й втілювати оригінальні ідеї та технології навчання, виховання, є актуальним у сучасних соціально-економічних умовах (Р. Гуревич, В. Кремень та ін.). Державна політика спрямована на реалізацію основних положень компетентнісного підходу як у підготовці фахівця, так і перепідготовці сталого вчителя. Це змінює мету і вектор руху всього комплексу освітньої системи від педагогічних закладів вищої освіти, методичних служб різного рівня до інститутів післядипломної педагогічної освіти у бік розвитку педагога зі сформованими професійними компетентностями.

За переконанням вчених (Л. Масол, Н. Миропольська, О. Савченко та ін.), компетентнісний підхід до навчання і виховання зміщує акценти в мистецькій освіті із банального засвоєння естетичної інформації на набуття комплексу компетентностей. Звідси впровадження компетентнісної спрямованості націлює освіту на організацію цілої низки компетентностей (знання, уміння, навички, ставлення тощо), якими мають володіти вчителі, але при цьому діяти, перш за все, практично й творчо, застосовуючи набуті знання й досвід у різних ситуаціях.

Отже, можемо дійти висновку, що визначальним фактором реалізації особистісно орієнтованої парадигми загальної музичної освіти учнів є спрямованість освітнього процесу на розвиток у вчителів (майбутніх вчителів) необхідних важливих професійних компетентностей, які поділяються на базові (знання, діяльність, особистісні якості) та предметні (музичне мистецтво). З огляду на наше дослідження, ми переконані, що важливими у цьому сенсі виступають наступні професійні компетентності вчителя музичного мистецтва: *сприйняття мети музичного розвитку*

особистості як соціально та професійно значущої; володіння новими підходами вибору прийомів, методів і технологій музичного навчання і виховання; вміння забезпечити процес культурного та духовного збагачення учнів інноваційними формами та засобами музичної освіти.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, підготовленість учителя до особистісно орієнтованого музичного навчання і виховання учнів, на наш погляд, поряд із вищезазначеними умовами, можлива ще й за таких обставин: отримання знань про специфіку педагогічної мистецької діяльності в особистісному вимірі; оволодіння соціально-культурним досвідом людства, його історично створеним духовним багатством у галузі історії, музики, інструментального, диригентсько-хорового і вокального виконавства; освоєння методики викладання мистецьких предметів у закладах загальної середньої освіти; врахування специфічних закономірностей, принципів особистісно орієнтованої музичної освіти; знання змістово-сислового наповнення організації особистісно орієнтованого музичного навчально-виховного процесу, спрямованого на формування особистості учня засобами інтеграції мистецтв, тощо.

Звичайно, досліджувана нами проблема не вичерпується викладеним у цій статті. Значної уваги, на наш погляд, потребує досвід практичної реалізації особистісно орієнтованого музичного навчання і виховання дітей у контексті нової української школи, тому дослідницький пошук продовжується.

Література

1. Амонашвили Ш. А. Психологические основы педагогики сотрудничества: кн. для учителя. Киев: Освіта, 1991. 211 с.
2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: наук.-метод. посіб. Київ: ІЗМН, 1998. 203 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / упоряд. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2009. 1736 с.
4. Горбенко С. С. Історія гуманізації музичної освіти дітей шкільного віку: навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання. Вид. 2-ге., допов. Житомир: В. Б. Котвицький, 2008. 416 с.
5. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ: Знання УРСР, 1989. 43 с.
6. Психологія: навч. посіб. / О. В. Винославська, О. А. Бреусенко-Кузнєцов, В. Л. Зливков та ін.; за наук. ред. О. В. Винославської. Київ: Фірма "ІНКOS", 2005. 352 с.
7. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. Київ: Освіта, 2002. 270 с.
8. Сериков В. В. Образование и личность: теория и практика проектирования педагогических систем. Москва: Издательская корпорация "Логос", 1999. 272 с.
9. Философский энциклопедический словарь / глав. ред. Л. Ф. Ильичев. Москва: Советская энциклопедия, 1989. 176 с.

References

1. Amonashvyly, Sh. A. (1991). *Psykhologicheskye osnovy pedahohyky sotrudnychestva* [Psychological bases of pedagogy of cooperation]. Kyev: Osvyta [in Russian].
2. Bekh, I. D. (1998). *Osobystisno zoriientovane vykhovannia* [Personally oriented education]. Kyiv: IZMN [in Ukrainian].
3. Busel, V. T. (2009). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Kyiv; Irpin: VTF "Perun", 2009 [in Ukrainian].
4. Horbenko, S. S. (2008). *Istoriia humanizatsii muzychnoi osvity ditei shkilnoho viku* [History of the humanization of music education of school children]. [3d ed., enl.]. Zhytomyr [in Ukrainian].
5. Moliako, V. O. (1989). *Psykhologichna hotovnist do tvorchoi pratsi* [Psychological readiness for creative work]. Kyiv: Znannia URSR [in Ukrainian].
6. Vynoslavsk, O. V., Breusenko-Kuznietsov, O. A. & Zlyvko, V. L. (2005). *Psykhologhiia* [Psychology]. O. V. Vynoslavsk (Ed.). Kyiv: Firma "INKOS" [in Ukrainian].
7. Rudnytska, O. P. (2002). *Pedahohika: zahalna ta mystetska* [Pedagogy: general and artistic]. Kyiv: Osvita [in Ukrainian].

8. Serykov, V. V. (1999). *Obrazovanye y lychnost: teoriya y praktyka proektyrovaniya pedahohycheskykh system* [Education and personality: theory and practice of designing pedagogical systems]. Moskva: Yzdatelskaia korporatsiya "Lohos" [in Russian].

9. Ylychev, L. F. (Eds.). (1989). *Fylosofskiy entsyklopedycheskiy slovar* [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. Moskva: Sovetskaia entsyklopediya [in Russian].

Раструба Т. В.

старший преподаватель кафедры вокально-хорового мастерства Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ УЧИТЕЛЯ К ЛИЧНОСТНО ОРИЕНТИРОВАННОМУ МУЗЫКАЛЬНОМУ ОБРАЗОВАНИЮ УЧАЩИХСЯ

Статья посвящена характеристике педагогических условий подготовленности учителя к личностно ориентированному музыкальному образованию учащихся учреждений общего среднего образования. Раскрыта суть толкования категорий "подготовленность" и "условие". Определены шесть главных педагогических условий, к которым относятся: владение формами, методами и приемами личностно ориентированного музыкального образования; субъект-субъектные взаимоотношения между участниками учебно-воспитательного процесса; способность учителя к креативности; создание на уроке личностно ориентированных и фасилитативных ситуаций; создание атмосферы эмоционального подъема (катарсиса); реализация компетентностного подхода в профессиональной деятельности учителя.

Ключевые слова: личностно ориентированное обучение и воспитание, педагогическая подготовленность, условия, учитель, ученик.

Tetiana Rastruba

Senior Lecturer, Department of Vocal and Choral Mastership,
Nizhyn Mykola Gogol State University

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF TEACHER'S READINESS TO PERSONALLY-ORIENTED MUSICAL EDUCATION

The article characterizes pedagogical conditions of teacher's readiness to personally oriented musical education of students of secondary educational institutions. It covers the interpretation of the categories "preparedness" and "condition". Pedagogical conditions, which provide the practical realization of teacher's preparedness to personally oriented musical education, are determined as the following: knowledge of methods, techniques and forms of personally oriented musical education. Other conditions encompass such actions as establishing subject-subject relations between participants of the educational process, expressing teacher's creativity, organizing personally-oriented and facilitative situations at a lesson, creating an atmosphere of emotional recovery (catharsis), implementing of a competent approach in the professional activity of the teacher.

Key words: personally oriented education, pedagogical readiness, conditions, teacher, student.